

amb l'arrel irànica en qüestió, hauríem de renunciar a una pista pre-romana i pensar si de cas en terme de l'argot militar dels legionaris romans, que tan porfidiosament hagueren de lluitar amb els partes, alans i escites de llengua pertanyent a la fase de l'irani mitjà (com el pelví i el persa maniqueu). És un fet que crec adquirit que llavors entraren un gran nombre d'iranismes en l'argot legionari, alguns dels quals s'han generalitzat més o menys en romànic; recordem *TIRAR*, *CARCAIX*, fr. *frapper*, cat. *VANOVA*, *GUALDRAPA*, etc., l'origen irani dels quals crec ben comprovat.⁵ ¿Serien, doncs, *BRASA*, fr. *embraser* (cast. *abrasar*, etc.) termes incorporats al llenguatge dels soldats romans gràcies als incendis i devastacions militars, ajudant-hi potser l'ús del foc grec i de la nafta del Caspi? Un punt que ens fa persistir, però, a dubtar-ne és que els mots iranics citats es presenten més aviat amb el matís de resplendor que no amb el de combustió.

En conclusió, i sigui com vulgui d'aquest punt, seguim creient en un terme de llatí vulgar: manllevar de l'irani o bé creació interna llatina. Potser més aviat llatí vulgar que pre-romà; i en tot cas, definitivament no germànic.

DERIV.: *Brasada*. *Brasal* (DAG.) tort., Terra Alta, Ribera d'Ebre («partiem un pa rodó, de puja, per la meitat, i en tallàvem una bona llesca, que fèiem torrar sobre el brasal», Bladé, *Benissanet*, en «La Nostra Rev.» VI, 1952, 457). *Brasca* «mescla de pols de carbó i argila, que es posa en l'interior dels forns de reducció per preservar les parets de l'acció corrosiva d'alguns òxids metàl·lics» [1868, *SLitCosta*; veg. DCEC, s. v. *brasca* i *brascar* (1856)]; *brasquer* (Organyà, Lluçanès; DAG., AlCM); *brasqueral* ribag. 'braserar' (Les Paüls, AlCM); del tipus *BRASICA estudiat supra. *Brasejar* (DAG., AlCM, c. 1180). *Braser* [1722; també a Farrera de Pallars és l'atuell de portar foc al llit, no sols el d'escalfar els peus, 1933]. *Brasera*, mall; *braserada* (DAG.); *braserar* [1868, V. Balaguer; *Costum-Mancom.* I]. *Braseret* [1789, DAG.]. *Braseria*. *Brasica* 'gran quantitat de brasa en el foc' benasq. («istes brasicaades ta el híver son buenes», Ferraz, p. 34). *Brasinada*.

Abrasar, força usat en velles cançons populars: «¿què és això que us ix pels ulls / Comte l'Arnau? / --- / llamas de foc que m'abrasan, muller lleyal», *Romllo.*, 78M, recollida potser a Olot; «que me deis un vaso d'aygua / que la boca se m'asseca / la garganta se m'abrasa», *Romllo.*, 29.18, recollida a Maó; cf. *ABRUSAR*.

Brasil 'fusta que dona una matèria vermella' [1221, grafiat *brasill*, Capmany *Mem.* II, 3; i vegeu l'article del DCEC; 1249, AlCM]; *brasilada* 'conjunt de brases' val. castellanenc (AlCM); *brasilam*, *brasilar*, *brasilier*. *Brasill*.

¹ En aquesta qüestió podem deixar de banda l'angl. *to braze* 'soldar', neologisme que no apareix fins a 1677 i que, com estableix el N. E. D. de Murray i Bradley, és un derivat de l'angl. *brass* 'bronze' (sense relació possible amb el nostre *brasa*), veg. el

N. E. D. i la nota 1 del DCEC (*BRASA*). —² ¿Seria una vella variant de *BRASA* el dolomític *branza* «brace non ardente» (Vall de Fassa, *Paideia* XI, 314n.)? Però més aviat sembla el fruit d'algun encreuament. —³ Per al cat. *ABRUSAR* i la seva família, que no ens il·lustra sobre l'etimologia de *brasa*, veg. article a part. —⁴ El gaèlic *brath* no té el significat de 'conflagració' com van dir alguns celtòmans, sinó cosa enterament inconnexa, com ja observa MacBain. El bretó *broud* 'ardent', irl. ant. *brutg* 'ardor', suposen *BRUT-, ço que ens allunya del tot. —⁵ Vegeu ara sobre això la meua conferència de París, 1978, publicada en traducció catalana en *Els Marges*, per Joan A. Argenté xv (1979), 15-26.

BRAU, adjectiu comú amb la llengua d'oc, i amb l'it., cast. i port. *bravo*, d'origen incert, segurament resultant d'una alteració del ll. BARBĀRUS 'bàrbar', 'ferotge', 'salvatge', simplificat en *BARBRUS, *BABRUS, com a pronúncia del llatí vulgar. □ 1.ª doc.: c. 1160, Berenguer de Palol.

Aquest vell trobador rossellonès ja es planyia de cantar «ab lo brau temps et ab la gran freidor» («Mais ai de ---»). En l'època arcaica és freqüent en efecte que tingui un sentit sever o desaprovador, com també en el text d'altres trobadors catalans, de llenguatge més o menys occità, però de vocabulari més aviat nostre, com a cada pas en Cerverí; i ja en els Proverbis de Guillem de Cervera: «reys --- avars / destruy, car no pessa / mas mals e braus afars» (798d), on té clarament un sentit, com 'pervers, malvat', de condemna moral. Així ho trobem, no sols en poesia, sinó en el llenguatge català pur de la prosa medieval; encara que no sempre el matís sigui tant d'avorrició moral i sovint tingui, p. ex. aplicat al parlar d'algú, el matís d'«irat, violent»: «de l'ome gelós --- lo cardenal parlà ab sa muller --- que a son marit faés tot honrament, e que en ses *braves* paraules hagués paciència», Llull (*Blanquerna* II, 164.16); «ell, axí com a hom qui té fort a cor[t] lo feyt, li ha[n] dit malament e *brava* al bisbe ---», doc. de c. 1309 (Barcelona, crec), *BABL* III, 355. Aplicació des d'antic tant o més freqüent a la naturalesa i als animals: «e preguey lo Senyor del món, / cant vi la nuyt negra e escura, / que m'estorçés de la ventura, / que tant era coent e *brava* / --- a ell orava / ---», *Faula* de G. de Torroella, v. 93.

Quan es feia ús del nostre adjectiu amb aplicació a animals era constant que fos l'antònim de 'mans', com ho veiem així mateix en docs. occitans de dates ben antigues i de terres ben afins, com en el bearnès de les altes valls pirinenques, on *bestia brave* s'oposa a *bestia masede*, en un doc. de la vall d'Ossau, entre 1187 i 1235 (*Cartul.*, 40.26), amb aplicació freqüent sobretot als animals més representatius en aquest sentit: «e pot hom greu los quatre vens liar / sí que-ls tenya dins sa mayó enclaus, / e un leó, quant és esquius e *braus* / pot greu així com cavayl enfrenar» (Cerverí, *A greu pot hom...*); «un senglar molt brau: aper